

Evropa v šoku. Úspěch populistů v Nizozemsku vyvolal obavy z ochromení EU

SZ | seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-evropa-v-soku-uspech-populistu-v-nizozemsku-vyvolal-obavy-z-ochromeni-eu-240233

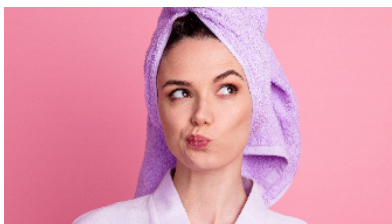
Tomáš Pergler

Parlamentní volby v Nizozemsku se v uplynulých desetiletích většinou obešly bez většího zájmu zbytku Evropy. Platilo, že ať už se voliči přiklonili spíš vpravo, nebo vlevo, vládu sestavily tradiční politické strany a země dál patřila do jakéhosi racionálního jádra Evropské unie.

Po střeďečnících volbách je všechno jinak. Oproti očekávání nevyhrála umírněná pravice ani kandidátka socialistů a zelených ani centristé, ale populisté pod vedením Geerta Wilderse. A plavovlasý veterán evropské krajní pravice dává najevo, že se po letech politické izolace chce stát nizozemským premiérem.

„Budeme vládnout,“ prohlásil Wilders ve volebním štábu. Přiznal, že vítězství překvapilo i jeho samotného. „Musel jsem se štípnout do ruky,“ řekl.

Seznam Native

Jak na krásné vlasy: Proč fénovat a nikdy nechodit spát s mokrou hlavou

Jeho nástup do čela vlády by mohl otřást celou Evropskou unií. Wilders sice před volbami ubral na ostrých postojích vůči islámu, neustoupil však v jiném zásadním tématu, kterým dráždí za hranicemi – uspořádání referenda o vystoupení Nizozemska z EU.

Podle průzkumů sice nizozemští voliči nejsou většinově přesvědčeni o tom, že by jejich země měla následovat Británii a Unii opustit. Pokud ale nositel této myšlenky usedne jako jeden z premiérů k jednacímu stolu na summitech EU, z pohledu soudržnosti a fungování společenství by to byla velká zatěžkávací zkouška.

„Politická témata jako klimatická akce, reforma EU nebo dodávky zbraní pro Ukrajinu by se znovu otevřela k diskuzi, nebo dokonce k obratu,“ popsal tyto obavy bruselský zpravodajský web Politico.eu.

Holandský Trump

Foto: Jeroen Meuwsen Fotografie, Shutterstock.com
Geert Wilders.

Šedesátiletý Geert Wilders se narodil v roce 1963 ve městě Venlo nedaleko německých hranic, jeho otec byl ředitelem tiskárny.

Pracovní kariéru začínal v sociálním a zdravotním pojišťovnictví, tato oblast ho přivedla i do politiky. V roce 1997 byl zvolen do rady města Utrecht a o rok později poprvé do parlamentu.

V roce 2004 odešel z Lidové strany pro svobodu a demokracii (VVD) kvůli jejímu vstřícnému postoji k integraci Turecka do EU a založil Stranu pro svobodu (PVV). V minulých volbách v roce 2021 dostala PVV 10,6 procenta hlasů a 17 mandátů, nyní získala více než dvojnásobek.

Wilders si umí získat pozornost hlavně důraznou kritikou přistěhovalectví a islámu, pomáhá mu také charismatický zjev a dobré řečnické schopnosti. Pro svou nápadnou blondatou kštici bývá přirovnáván k bývalému americkému prezidentovi Donaldu Trumpovi.

V roce 2008 Wilders vydal film Fitna, ve kterém popsal islám jako „fašistický“ a korán přirovnal k Hitlerově knize Mein Kampf. Jeho výroky na adresu přistěhovalců ho opakovaně dovedly před soud a k odsouzení za vyzývání k diskriminaci. V červenci 2021 potvrdil nizozemský nejvyšší soud Wildersovo odsouzení za urážku Maročanů, které na setkání s občany v roce 2014 označil za „špínu“. Wilders se hájil tím, že pouze řekl otevřeně to, co si myslí většina Nizozemců. Kvůli svým výrokům byl vyšetřován také v Turecku.

V předvolebním programu Wilders vyzýval k uspořádání referenda o vystoupení z Evropské unie nebo k absolutnímu zastavení přijímání žadatelů o azyl v zemi. Konkrétně prosazoval obnovení hraničních kontrol, zadržování a vyhošťování nelegálních přistěhovalců, vracení syrských žadatelů o azyl nebo opětovné zavedení pracovních povolení v rámci EU. Je také pro posílení vazeb Nizozemska s Izraelem.

Wilders, který je ženatý a bezdětný, v minulosti několikrát navštívil Česko a podpořil hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) Tomia Okamury.

Zděšení z možných následků Wildersova volebního vítězství tlumí skutečnost, že jeho nástup do čela vlády není zdaleka jistý.

Šéfka liberálně konzervativní strany VVP Dilan Yeşilgözová, která byla jako následnice premiéra Marka Rutteho považována za mírnou favoritku voleb, nakonec skončila až třetí. Sice dala během kampaně najevo, že by s Wildersem mohla jednat o koalici, krátce před volbami ale vyloučila, že by šéfa populistů podpořila jako předsedu vlády.

Spolupráci s Wildersem předem odmítl i předák centristů Pieter Omtzigt a lídr spojené kandidátky socialistů a zelených a bývalý místopředseda Evropské komise Frans Timmermans.

Far-right leader Geert Wilders won the Dutch elections and said he plans to lead the country's next government, in a shock result that will resound across Europe
<https://t.co/T1kkYnEhFj>

— Bloomberg Politics (@bpolitics) November 22, 2023

Ať už se ale bude Wilders na vládě podílet, nebo zůstane v opozici, jeho volební úspěch znamená posun v nizozemské politice a další zdvižený prst pro zbytek Evropy.

Populistické a nacionalistické strany nabývají na síle i v jiných zemích. Na Slovensku nedávno vyhrál volby Směr někdejšího premiéra Roberta Fica, který je proti dodávkám zbraní na Ukrajinu a prosazuje co nejrychlejší mír s Ruskem. Ve Spolkové republice Německo se na druhé příčce průzkumů ustálila Alternativa pro Německo (AfD), ve Francii má stejnou pozici Národní sdružení Marine Le Penové.